

PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd yn Ystafell Gynadledda 1a, Neuadd y Sir, Ffordd Wynnstey, Rhuthun, Ddydd Mercher 28 Mawrth 2012 am 9.30 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr John Bellis (Cadeirydd), Jeanette Chamberlain-Jones, Meirick Davies a Barbara Smith (Is-gadeirydd)

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd (GW), Pennaeth Cyllid ac Asedau (PM), Pennaeth Gwasanaethau Archwilio Mewnol (IB), Rheolwr Archwilio (BS), Rheolwr Archwilio – Swyddfa Archwilio Cymru (AV), Arweinydd Cyswllt Archwilio Ariannol – Swyddfa Archwilio Cymru (DO), Swyddog Gweinyddol y Pwyllgor (SW) a Swyddog Gwasanaethau Democrataidd (RH).

1 YMDDIHEURIADAU

Y Cynghorwyr Glyn Jones ac Allan Pennington

2 DATGAN BUDDIANNAU

Ni ddatganwyd buddiannau sy'n rhagfarnu.

3 MATERION BRYS

Ni chodwyd unrhyw eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, gael eu hystyried yn y cyfarfod fel mater brys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION

Cyflwynwyd Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd Ddydd Mercher, 8 Chwefror, 2012.

Penderfyniad ar gyfer Eitem 5 - Trafodwyd y Strategaeth Rheoli Trysorlys ac ar ôl eglurhad gofynnodd y Cadeirydd i'r geiriad gael ei newid i adlewyrchu bod y Pwyllgor 'wedi derbyn' yr adroddiad yn hytrach nag 'yn derbyn', er mwyn ei gwneud hi'n amlwg nad oedd disgwyl adroddiad pellach.

Nid oedd y Cyngorydd M.L. Davies yn gallu bod yn bresennol o ddechrau'r cyfarfod ond roedd wedi anfon sylwadau wrth ragweld ei absenoldeb. Roedd y Cyngorydd Davies yn cofio bod adroddiad i'r dyfodol wedi'i argymhell yn ystod trafod Eitem 6 - Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio, ond nad oedd hyn wedi'i gynnwys yn yr argymhelliad. Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd nad oedd yn cofio argymhelliad penodol ar gyfer adroddiad pellach,

ond y gallai Eitem gael ei chynnwys ar y Flaenraglen Waith i'w hystyried yn y dyfodol.

Yn dilyn ymlaen o ymholiad a godwyd yn y cyfarfod blaenorol gan y Cynghorydd G.A. Jones, roedd y Pennaeth Archwilio Mewnol yn gallu cadarnhau y byddai'r drysau diogelwch yn datgloi yn awtomatig mewn sefyllfaoedd o argyfwng.

PENDERFYNWYD – yn amodol ar sylwadau'r Pwyllgor, y dylid derbyn a chymeradwyo'r Cofnodion fel cofnod cywir.

5 AMLINELLIAD ARCHWILIAD ARIANNOL BLYNYDDOL

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid ac Asedau adroddiad, a ddsbarthwyd cyn y cyfarfod, a oedd yn cyflwyno'r Amlinelliad Archwiliad Ariannol Blynyddol a baratowyd gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Esboniodd Mr Anthony Veale, Rheolwr Archwilio Swyddfa Archwilio Cymru, bod yr Amlinelliad Archwiliad Ariannol Blynyddol yn ofniad yn y Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 sy'n archwilio ac yn tystio bod cyfrifon y Cyngor yn rhoi golwg gwir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor, yn cydymffurfio â gofynion deddfwriaeth perthnasol ac wedi'u paratoi yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Esboniwyd ymdriniaeth tîm archwilio Swyddfa Archwilio Cymru ac roedd yr adroddiad yn rhoi manylion y risgiau sydd wedi'u canfod, adolygiad ar ddefnydd yr adnoddau a'r dulliau ar gyfer adrodd ar gynnydd trwy gydol yr archwiliad. Rhoddwyd y cerrig milltir allweddol fel a ganlyn:

- Amlinelliad Archwiliad Ariannol Blynyddol (Ionawr 2012 - Mawrth 2012)
- Adroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol (ISA260) (Mehefin 2012 - Medi 2012)
- Barn Archwilio ar ddatganiadau ariannol 2011-12 (Ionawr 2012 - Medi 2012)
- Llythyr Archwilio Blynyddol (Hydref 2012 - Tachwedd 2012)

Gosodwyd y ffi arfaethedig ar gyfer y gwaith archwilio ar £165,802 (ynghyd â TAW) a fyddai'n daladwy rhwng Tachwedd 2011 a Hydref 2012, ac amcangyfrifwyd bod cyfanswm y ffi ar gyfer gwaith grant rhwng £90 mil a £100 mil.

Nododd y Cadeirydd bod y ffi sydd wedi'i hamcangyfrif ar gyfer y gwaith grant yn uchel iawn a gofynnodd sut yr oedd yn cymharu â blynyddoedd blaenorol. Ymatebodd Mr Veale bod y ffi yn debyg i'r flwyddyn ddiwethaf ond pwysleisiodd mai amcangyfrif yn unig oedd y cyfanswm a'i fod yn agored i newidiadau. Gofynnodd y Cadeirydd gwestiwn a godwyd gan y Cynghorydd M.L. Davies a oedd wedi gofyn pam yr oedd yn rhaid i'r Cyngor dalu am waith ychwanegol wrth drin ymholiadau. Esboniodd Mr Derwyn Owen, Arweinydd Cyswllt Archwilio Ariannol Swyddfa Archwilio Cymru, bod yr ymholiadau yn codi gan y cyhoedd ac y gallai'r ymchwiliadau arwain at waith ychwanegol sylweddol. Nododd Mr Owen ymhellach bod gofyn i Swyddfa Archwilio Cymru godi tâl ar y Sir am waith ychwanegol sy'n codi o ymholiadau o'r fath. Nododd Mr Veale pe bai angen swm sylweddol o waith ychwanegol o ganlyniad i ymholiad yna byddai hyn yn cael ei glirio gydag uwch swyddogion o fewn Cyngor Sir Ddinbych yn gyntaf, ond y llynedd roedd gwaith

ychwanegol o'r fath yn finimal ac mai dim ond canran fechan iawn o'r ffi gyffredinol oedd y ffi ychwanegol.

Gofynnodd y Cynghorydd J. Chamberlain-Jones pam bod cost yr archwiliad mor uchel a gofynnodd am ddadansoddiad o'r ffioedd a godir. Esboniodd cynrychiolwyr Swyddfa Archwilio Cymru bod yr archwiliad yn ofyniad statudol a oedd yn gofyn am swm sylweddol o waith dros gyfnod hir o amser. Oherwydd maint y Cyngor a graddau'r gwaith sy'n ofynnol yn ystod yr archwiliad, dywedwyd bod costau Sir Ddinbych yn weddol isel o'u cymharu ag awdurdodau lleol eraill.

Hysbysodd Pennaeth Cyllid ac Asedau y Pwyllgor y byddai archwilio grantiau i gyfrif am gyfran arwyddocaol o'r ffi a godir, ond bod hyn i'w briodoli i lefel y manylion a nodir gan Lywodraeth Cymru a bod yn rhaid i'r Cyngor gydymffurfio.

PENDERFYNWYD – *bod y Pwyllgor yn derbyn ac yn nodi'r adroddiad yn rhoi manylion Amlinelliad yr Archwiliad Ariannol Blynyddol gan Swyddfa Archwilio Cymru.*

6 ADRODDIADAU ARCHWILIO MEWNOL SYDD WEDI'U CYHOEDDI

Cyflwynodd y Pennaeth Archwilio Mewnol adroddiad, a ddisbarthwyd cyn y cyfarfod, a oedd yn rhoi diweddariad ariannol ar gyfer 2011/12 ar yr adroddiadau yr oedd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi'u cyhoeddi'n ddiweddar. Esboniwyd y byddai'r wybodaeth hon fel arfer yn ffurfio rhan o'r adroddiad cynnydd rheolaidd, ond bod cynnydd arall yn cael ei adrodd yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol yn ddiweddarach yn y cyfarfod, felly roedd yr adroddiad hwn wedi'i gynhyrchu ar wahân.

Rhoddwyd manylion y fformat adrodd newydd wedi'i seilio ar y broses rheoli risgiau sy'n defnyddio lliwiau i gynrychioli cyfraddau sicrwydd (Sicrwydd Uchel - Gwyrdd, Sicrwydd Cymedrol - Melyn, Sicrwydd Isel - Ambr, Dim Sicrwydd - Coch) yn hytrach na'r system flaenorol o sgorio categorïau 1-5. Rhoddwyd ffigurau o archwiliadau diweddar i ddangos y newid yn y system sgorio, a fydd bellach yn canolbwyntio ar adnabod materion yr oedd angen eu codi.

Holodd yr Aelodau sut y byddai'r system sgorio newydd yn gweithio'n ymarferol, yn enwedig o ran sut y byddai'n rhaid i sgôr niwtral blaenorol o '3' ddisgyn naill ai o fewn y categori Melyn neu Amber erbyn hyn. Dywedodd y Pennaeth Archwilio Mewnol o dan amgylchiadau o'r fath byddai'n rhaid i benderfyniad gael ei wneud y naill ffordd neu'r llall gan nad oedd opsiwn ganol yn bodoli ond y byddai'r amodau newydd yn rhoi asesiad mwy ymarferol o sicrwydd gwasanaeth, ac roedd yn rhagweld y byddai mwy o enghreifftiau o sgorio Gwyrdd o'i gymharu â sgôr uchel '5' o dan y model blaenorol.

Arsylwodd y Cynghorydd B.A. Smith bod archwilio Comisiynu a Chytundebu wedi tynnu sylw at dair risg Gymedrol 'Melyn', ond eu bod yn cael eu hystyried yn 'Wyrdd' yn gyffredinol. Esboniodd y Pennaeth Archwilio Mewnol fod hwn yn sgôr gyfreithiol os oedd yr archwilydd yn teimlo bod y gwasanaeth cyffredinol yn cael ei drin yn dda ond pwysleisiodd fod gan yr adran Archwilio Mewnol ei dulliau rheoli

ansawdd ei hun er mwyn sicrhau ymdriniaeth gyson tuag at y broses gyfradd sicrwydd.

PENDERFYNWYD – bod y Pwyllgor yn derbyn yr adroddiadau a gyhoeddwyd yn ddiweddar ac yn nodi'r broses newydd ar gyfer asesu sicrwydd risg.

7 ADRODDIAD BLYNYDDOL ARCHWILIO MEWNOL DRAFFT 2011/12

Cyflwynodd y Pennaeth Archwilio Mewnol gopi drafft o'r Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol 2011/12, a ddsbarthwyd cyn y cyfarfod, a oedd yn crynhoi'r gwaith archwilio a gynhaliwyd yn ystod y 12 mis blaenorol, gan dynnu sylw at faterion sy'n berthnasol i'r adroddiad llywodraethu blaenorol, ac a oedd yn rhoi asesiad cyffredinol o effeithlonrwydd amgylchedd rheoli mewnol y Cyngor. Roedd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo (CIPFA) yn gofyn i adroddiad blynyddol gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Mehefin 2012, ond gan fod y Pwyllgor yn eistedd yn ei gyfansoddiad presennol am y tro olaf cyflwynwyd yr adroddiad ar ei ffurf drafft cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Roedd yr adroddiad yn rhoi manylion perfformiad Archwilio Mewnol yn erbyn nifer o fesurau, ac yr oedd yr holl dargedau wedi'u bodloni. Roedd hyn yn cynnwys gwelliant o 58% yn yr amser a gymerir i gwblhau prosiectau a 93% o welliant yn yr amser a gymerir i wasanaethau weithredu argymhellion dilynol o adroddiadau archwilio. Gan ddefnyddio'r meini prawf asesu newydd gosodwyd perfformiad y Cyngor yn gyffredinol yn y categori 'Sicrwydd Cymedrol' Melyn.

Gofynnodd y Cadeirydd sut yr oedd yr adran Archwilio Mewnol yn delio ag adborth negyddol a dywedwyd bod unrhyw feirniadaeth yn cael ei thrafod gyda'r tîm er mwyn adnabod sut y gellir gwella'r gwasanaeth. Nodwyd bod rôl archwilydd yn naturiol yn tynnu gwrthwynebiad felly ni fyddai swm bach o negyddiaeth o reidrwydd yn arwydd o berfformiad gwael.

Sylwodd y Pwyllgor hefyd bod y cyfanswm cyffredinol ar gyfer yr 'union' ddyddiau a dreuliwyd yn archwilio yn is na'r dyddiau arfaethedig gwreiddiol. Esboniwyd bod graddfeydd amser amcan wedi'u defnyddio wrth gynllunio ac, yn ystod y flwyddyn, roedd newidiadau wedi bod i'r staff yn ogystal ag absenoldeb mamolaeth. Hefyd, nid oedd yr union amser yn gwbl gyfredol adeg ysgrifennu'r adroddiad, gan nad oedd y flwyddyn wedi dod i ben hyd yn hyn. Roedd yr amser a dreuliwyd yn archwilio Ysgol St Brigid wedi bod yn sylweddol hwy na'r disgwyl, ond dywedwyd bod hyn yn angenrheidiol mewn ymateb i broblemau y daethpwyd ar eu traws, a hefyd yn enghraifft mai amcangyfrif yn unig yw'r dyddiau arfaethedig gwreiddiol o ba mor hir y bydd archwiliad yn cymryd.

PENDERFYNWYD – bod y Pwyllgor yn nodi'r Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol drafft 2011/12 cyn cyflwyno'r adroddiad terfynol i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar ei ffurf newydd ar ôl etholiad yr awdurdod lleol.

8 STRATEGAETH ARCHWILIO MEWNOL 2012/13

Cyflwynodd y Pennaeth Archwilio Mewnol adroddiad, a ddsbarthwyd cyn y cyfarfod, a oedd yn cyflwyno'r Strategaeth Archwilio Mewnol 2012-13 fel sy'n

ofynnol gan gylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Roedd y strategaeth yn amlinellu nifer y dyddiau a ddyrannwyd i bob maes adolygu, yn rhoi manylion cyfyngiadau cyllidebol y gwasanaeth, ac yn sefydlu mesurau perfformiad ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Gofynnodd y Cynghorydd M.L. Davies pam bod cytundebau i ymgymryd â gwaith archwilio ar gyfer Cyngor Cefn Gwlad Cymru ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru yn cael eu hystyried wrth risg. Esboniodd y Pennaeth Archwilio Mewnol bod disgwyl i'r cytundebau hyn ddod i ben yn 2013 a 2014 yn y drefn honno, a bryd hynny gobeithir y byddai'r Cyngor yn cael ei wahodd i dendro am y cytundebau. Roedd y broses dendro yn golygu na ellid gwarantu estyniad i'r cytundeb, ac y byddai'n rhaid i'r Cyngor ymateb i'r sefyllfaoedd gan nad oedd hi'n bosibl rhagfynegi canlyniad y tendr. Eglurodd Mr Owen o Swyddfa Archwilio Cymru mai dim ond yn y cyfnod ymgynghori oedd y broses o greu un corff i ymgymryd â swyddogaeth Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Comisiwn Coedwigaeth Cymru ac Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru ac nid oedd wedi'i gwblhau.

Holodd y Cynghorydd B.A. Smith pam bod systemau ariannol yn y Rhyl yn cael eu harchwilio gan y tîm Archwilio Mewnol os oedd Swyddfa Archwilio Cymru eisoes yn ymgymryd â'r swyddogaeth hon. Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio Mewnol bod y ddau dîm yn cydweithio ond yn edrych ar wahanol agweddau ar y gwasanaeth yn gyffredinol. Pe bai Swyddfa Archwilio Cymru yn ymgymryd â'r gwaith yr oedd y tîm Archwilio Mewnol yn ei drin byddai gofyn am gryn dipyn o amser ychwanegol, a fyddai o reidrwydd yn cynyddu'r ffi sy'n daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru.

PENDERFYNWYD – *bod y Pwyllgor yn nodi ac yn cefnogi'r Strategaeth Archwilio Mewnol 2012/13.*

9 BLAENRAGLEN WAITH Y PWYLLGOR 2012/13

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd Flaenraglen Waith y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a rhoddodd ddiweddariad ar y datblygiadau diweddar.

Hysbyswyd y Pwyllgor bod yr hyfforddiant Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau wedi'i wneud yn orfodol, gyda hyfforddiant wedi'i drefnu ar gyfer 9 Mai gyda sesiwn ddiweddar ym mis Hydref. Byddai'r rheini nad oeddynt yn gallu mynychu'r sesiynau yn cael mynediad at ddogfennau hyfforddi electronig i sicrhau bod holl Aelodau'r Cyngor yn gyfarwydd â'r Cod Ymddygiad. Byddai'r holl ymgeiswyr yn yr etholiad yn derbyn rhaglen hyfforddi a byddai Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru hefyd yn cynhyrchu arweiniad ar gyfer Cynghorwyr.

Gofynnodd y Cynghorydd B.A. Smith pa un a fyddai'r hyfforddiant gorfodol yn berthnasol i Gynghorau Cymuned a Thref ac ymatebodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd fod y Pwyllgor Safonau wedi argymhell bod y Cynghorau Cymuned a Thref yn derbyn y cynigion, ond yn gallu gwneud penderfyniad ar bresenoldeb gorfodol yn yr hyfforddiant eu hunain.

Gofynnodd Mr Owen i'r adroddiad allanol, yn rhoi'r Farn Archwilio derfynol ar Ddatganiadau Ariannol 2011-12, a oedd wedi'i threfnu ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor

Llywodraethu Corfforaethol ar 5 Medi 2012, gael ei ohirio hyd at yn ddiweddarach y mis hwnnw. Cytunodd y Pwyllgor gan benderfynu y byddai'n rhaid trefnu cyfarfod arbennig i ystyried yr adroddiad ar ddyddiad yn y dyfodol i'w gadarnhau.

Rhoddodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democraidaidd ddiweddariad ar yr arweiniad ar gyfer Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, yr oedd disgwyl ei gyhoeddi ym mis Ebrill i'w weithredu ym mis Mai, ac roedd yn codi nifer o faterion gyda'r Pwyllgor. Roedd yr arweiniad drafft a oedd wedi'i dderbyn yn nodi y byddai angen i'r Pwyllgor Archwilio gael ei sefydlu a fyddai'n ymgymryd â rhai o swyddogaethau'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol presennol. Awgrymodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Democraidaidd o ystyried y trawsgroesiad, fe allai'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol barhau yn ei ffurf bresennol ond hefyd eistedd fel y 'Pwyllgor Archwilio' yn ôl y gofyn. Byddai angen aelod llewyg ar y Pwyllgor Archwilio hefyd, ond ni ellid hysbysebu'r cyfle hyd oni y byddai'r Mesur wedi'i weithredu. Nodwyd hefyd y byddai Cadeiryddion y Pwyllgorau Craffu yn cael eu pleidleisio gan y Cyngor llawn yn hytrach na chan y Pwyllgorau Craffu eu hunain, wrth ystyried y rheoliadau ar gytbwysedd gwleidyddol.

Cynigiodd y Cynghorydd Smith y dylai adroddiad ar adolygiad y Cyfansoddiad gael ei ychwanegu at y Flaenraglen Waith, a chytunodd y Pwyllgor y byddai'r eitem yn cael ei hystyried ym mis Ebrill 2013.

PENDERFYNWYD – yn amodol ar y diwygiadau uchod, y dylai'r Pwyllgor gymeradwyo'r Flaenraglen Waith.